

Colombiaanse neushoorns in Tunja

Tunja ligt zo'n 130 kilometer ten noordoosten van de Colombiaanse hoofdstad Bogotá en is de hoofdstad van het departement Boyacá. De stad werd in 1539 gesticht door kapitein Gonzalo Suárez Rendón (1503-ca. 1580) en telde tegen het einde van de zestiende eeuw zo'n driehonderd huizen van Spaanse kolonisten, plus drie kloosters. Drie van de bewaard gebleven koloniale huizen hebben plafondschilderingen: la Casa del Fundador (sc. van Suárez Rendón), la Casa del Escribano (sc. van de stadssecretaris Juan de Vargas, overleden in 1620) en la Casa de Juan de Castellanos (soldaat-priester-dichter, 1522-1606). De schilderijen in de eerste twee huizen zijn ontstaan rond 1590, die in het derde dateert volgens een signatuur van 1636. Ik laat de derde plafondschildering buiten beschouwing, bij gebrek aan neushoorns.

De andere twee huizen bevatten laat zestiende-eeuwse plafondschilderingen waarin – naast andere dieren en mythologische figuren – neushoorns voorkomen.

Casa del Escribano, deel van de plafondschildering, linksonder een neushoorn, rechtsonder een tafereel met olifanten.

Een soortgelijk beschilderd plafond bevindt zich in de Casa del Fundador:

In het plafond van de Casa del Fundador zijn de afbeeldingen van dieren en planten aangebracht in boogvormige segmenten.

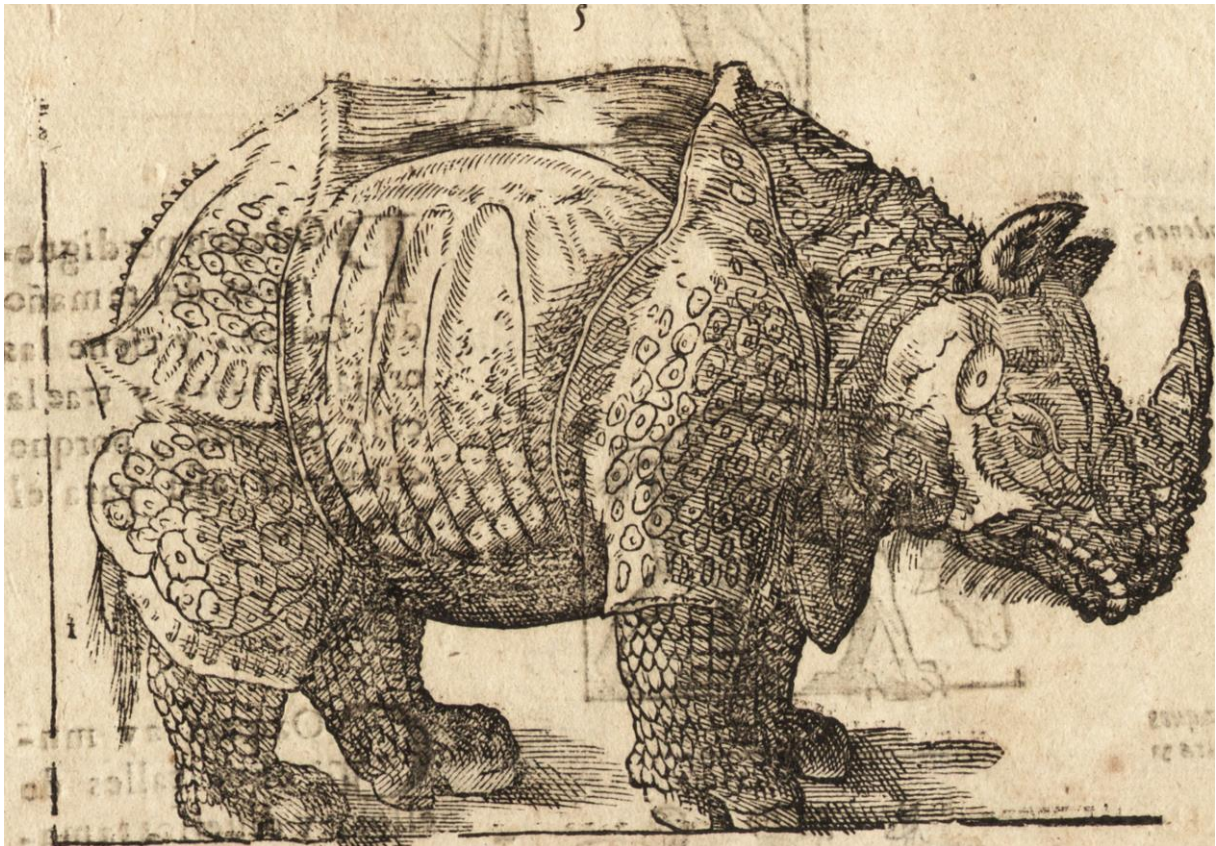
Hieronder de twee neushoorns, eerst die in de Casa del Escribano:

En hieronder de meer fabelachtige in de Casa del Fundador:

De twee neushoorns in Tunja (zeker de bovenste) zijn klaarblijkelijk gebaseerd op die van Dürer, maar gaan niet rechtstreeks terug op diens gravure. Ze zijn ontleend aan Juan de Arfe y Villafañe, *De varia conmesuración para la escultura y arquitectura* (Sevilla 1585), een Spaans handboek voor beeldhouwkunst en architectuur met talrijke afbeeldingen van gebouwen, menselijke lichamen en dieren, waaronder een reproductie van Dürers neushoorn. Arfe (1535-1603) was een Spaanse goudsmid wiens familie een Duitse achtergrond had, wat een mogelijke verklaring biedt voor het opduiken van Dürers neushoorn in zijn boek.

Neushoorn in Juan de Arfe y Villafañe, *De varia conmesuración para la escultura y arquitectura*, Sevilla 1585.

De olifanten die eveneens voorkomen in beide plafondschilderingen zijn te herleiden op een andere bron, namelijk Joannes Stradanus alias Jan van der Straet (1523-1605), *Venationes ferarum, avium, piscium, pugnae bestiariorum & mutuae bestiarum*, Antwerpen 1578.

Exemplaren van beide boeken moeten tegen het einde van de zestiende eeuw aanwezig zijn geweest in Tunja. Vermoedelijk werden de afbeeldingen door inheemse, indiaanse kunstenaars gekopieerd.